

Jak ubezpieczają się w Unii (Słowenia)

Powierzchnia:	20 273 km ²
Stolica:	Ljubljana 263,061 tys. mieszkańców (dane Eurostat, 2015 r.)
Ludność:	2 065,895 tys. mieszkańców (dane Eurostat, 2017 r.)
Przyrost naturalny:	0,8 ‰ (na podstawie Eurostat, 2016 r.)
Przeciętna długość życia:	mężczyzn – 77,8 lat; kobiet – 83,9 lat (Eurostat, 2015 r.)
PKB na 1 mieszkańca:	19 600 euro (Eurostat, 2016 r.)
Stopa bezrobocia:	8,0 proc. (Eurostat, 2016 r.)
Udział ludności powyżej 65 roku życia:	27,6 proc. ludności aktywnej zawodowo (Eurostat, 2016 r.)

Wydatki na zabezpieczenie społeczne wynoszą 24,1 proc. PKB (dane za 2014 r.).

Słoweński system zabezpieczenia społecznego obejmuje ubezpieczenie społeczne, świadczenia rodzinne i system pomocy społecznej. Na system ubezpieczeń społecznych składa się ubezpieczenie emerytalne i rentowe, ubezpieczenie zdrowotne, ubezpieczenie od utraty pracy oraz ubezpieczenie rodzicielskie. Ubezpieczenia te są obowiązkowe dla wszystkich pracowników oraz osób samozatrudnionych. Finansowane są ze składek na zabezpieczenie społeczne, opłacanych przez pracowników i pracodawców.

Nadzór nad organizacją systemu zabezpieczenia społecznego na Słowenii sprawuje Ministerstwo Pracy, Rodziny, Spraw Społecznych i Równych Szans (*Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti*). Zakład Ubezpieczeń Emerytalnych i Rentowych Słowenii, (*Zavod za pokojninsko ininvalidsko zavarovanje Slovenije*) poprzez dziewięć jednostek regionalnych, zarządza systemem zabezpieczenia społecznego. Nadzór nad

systemem ubezpieczeń zdrowotnych pełni Ministerstwo Zdrowia (*Ministrstvo za zdravje*), a zarządza nim Zakład Ubezpieczeń Zdrowotnych Słowenii (*Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije*) poprzez 10 jednostek regionalnych.

Świadczenia emerytalne i rentowe, renta z tytułu niezdolności do pracy

Obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne i rentowe obejmuje ryzyko związane ze starością, śmiercią, niezdolnością do pracy, wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi. Obowiązkowe ubezpieczenie dotyczy pracowników, osób samozatrudnionych, rolników, oraz osób otrzymujących zasiłek dla bezrobotnych.

Dobrowolnym ubezpieczeniem objęte są niektóre kategorie pracowników nisko wynagradzanych, osoby zatrudnione w niepełnym wymiarze godzin, osoby otrzymujące rentę rodzinną, wdowią lub pracowniczą oraz obywatele Słowenii pracujący zagranicą.

Instytucją odpowiedzialną za ubezpieczenie emerytalne i rentowe jest Zakład Ubezpieczeń Emerytalnych i Rentowych Słowenii (*Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije*), który działa poprzez swoje biura regionalne i oddziały. Zakład zarządzany jest przez radę, w skład której wchodzi przedstawiciele rządu, związków zawodowych, stowarzyszeń pracodawców, emerytów oraz sami pracownicy urzędu.

Do pobierania pełnej emerytury uprawnieni są mężczyźni i kobiety, którzy spełniają minimalne warunki pobierania emerytury, tj. ukończyli 65 lat i mają 15-letni okres ubezpieczenia (*zavarovalna doba*).

Osoby, które ukończyły 60 lat i mają co najmniej 40-letni okres składkowy mogą uzyskać wcześniejszą emeryturę. Wysokość miesięcznego świadczenia emerytalnego (lub renty z tytułu niezdolności do pracy) liczona jest na podstawie średnich skorygowanych zarobków ubezpieczonego w kolejnych 24 latach odprowadzania składek (okres ten jest docelowy i osiągnięty zostanie w 2018 r.). Mężczyźni otrzymują 26 proc. tej kwoty, a kobiety 29 proc. Za każdy dodatkowy rok ubezpieczenia dolicza się 1,25 proc. średnich skorygowanych zarobków. Minimalna podstawa emerytalna wykorzystywana do obliczania świadczeń wynosi 775,10 euro miesięcznie. Maksymalna podstawa emerytalna wykorzystywana do obliczania świadczeń wynosi 3 100,40 euro miesięcznie.

Przy wcześniejszym przejściu na emeryturę wysokość świadczenia jest obniżana o 0,3 proc. za każdy miesiąc przed 65 rokiem życia. Świadczenie jest podwyższone o 1 proc. za każde trzy miesiące odprowadzania składek powyżej 60 roku życia (w przypadku wcześniejszej emerytury) lub 65 lat (w przypadku pełnej emerytury), a wypłacane do trzech lat.

Świadczenia są indeksowane raz w roku zgodnie ze zmianami średniego krajowego miesięcznego wynagrodzenia brutto i przeciętną zmianą cen konsumpcyjnych.

Przy częściowej niezdolności do pracy świadczenie wypłacane jest w wysokości od 12,5 proc. do 50 proc. pełnego świadczenia, w zależności od liczby przepracowanych godzin na dobę. W niektórych przypadkach świadczenie może zostać zwiększone o 40 proc.

Maksymalna wysokość świadczenia z tytułu częściowej niezdolności do pracy wynosi 80 proc. świadczenia z tytułu pełnej niezdolności do pracy. Z tytułu trwałej niezdolności do pracy należy się świadczenie w wysokości takiej, jak emerytura lub renta.

Minimalna wysokość świadczenia jest równa kwocie wynagrodzenie minimalnego i wynosi 790,73 euro.

Stopień niezdolności do pracy ocenia rada lekarzy orzeczników Zakładu Ubezpieczeń Emerytalnych i Rentowych Słowenii.

Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych należą się pracownikom, osobom samozatrudnionym, studentom podnoszącym swoje kwalifikacje zawodowe, osobom niezdolnym do pracy, które się szkolą i niektórym kategoriom bezrobotnych. W przypadku tych świadczeń nie ma wymogu posiadania minimalnego okresu ubezpieczenia. Wysokość miesięcznego świadczenia z tytułu czasowej niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową wynosi 100 proc. średniego wynagrodzenia ubezpieczonego w ostatnim roku kalendarzowym przed rozpoczęciem niezdolności. Świadczenie wypłaca się od pierwszego dnia niezdolności do chwili odzyskania pełnej sprawności lub poświadczenia trwałej niezdolności do pracy.

Świadczenia z tytułu choroby i macierzyństwa

Pieniężnymi świadczeniami chorobowymi i medycznymi objęte są osoby pracujące i samozatrudnione, rolnicy, emeryci/ renciści (z wyjątkiem osób na rencie okresowej), osoby bezrobotne otrzymujące zasiłek, beneficjenci pieniężnych świadczeń społecznych oraz osoby na ich utrzymaniu.

Nie jest określony minimalny wymagany okres ubezpieczenia dla uzyskania uprawnień do tych świadczeń (istnieją wyjątki np. dla okularów, aparatów słuchowych lub urządzeń stomatologicznych).

Zasiłek chorobowy stanowi 80 proc. średniego miesięcznego wynagrodzenia brutto ubezpieczonego w przypadku choroby niezwiązanej z pracą i 70 proc. w przypadku uszkodzenia ciała przy czynnościach niezwiązanych z pracą. Świadczenie wypłacane jest do 90 dni po 30-dniowym okresie oczekiwania (wtedy płaci pracodawca). Od 91. dnia do 365.

dnia świadczenie wynosi 90 proc. średniego miesięcznego wynagrodzenia brutto w przypadku choroby niezwiązanej z pracą i 80 proc. w przypadku uszkodzenia ciała w wyniku czynności niezwiązanej z wykonywaniem pracy lub w przypadku sprawowania opieki nad członkiem rodziny. Świadczenie w pełnej wysokości średniego miesięcznego wynagrodzenia brutto wypłacane jest z tytułu choroby zawodowej lub uszkodzenia ciała związanego z pracą.

Minimalna wysokość świadczenia wynosi 55 proc. miesięcznego minimalnego wynagrodzenia, które jest określone ustawowo i wynosi obecnie 588,25 euro.

Zasiłek macierzyński, zasiłek ojcowski i świadczenie z tytułu opieki wypłacane są matce, ojcu, rodzicowi adopcyjnemu lub jakiegokolwiek innej osobie opiekującej się dzieckiem.

Zasiłek macierzyński stanowi 100 proc. średniego wynagrodzenia ubezpieczonego w ostatnim roku. Wypłacany jest przez 28 dni przed i 77 dni po przewidywanym terminie porodu.

Minimalna wysokość świadczenia wynosi 55 proc. miesięcznego minimalnego wynagrodzenia. Maksymalna wysokość świadczenia to dwukrotność średniego miesięcznego krajowego wynagrodzenia, które obecnie wynosi 1 431,42 euro.

W przypadku ciąży mnogiej lub narodzin dziecka niepełnosprawnego, wypłata świadczeń macierzyńskich może być przedłużona o dodatkowe 90 dni dla każdego dziecka; w razie przedwczesnego urodzenia – o 280 dni; o 30 dni, jeśli rodzice wychowują dwoje dzieci w wieku 8 lat lub młodszych w czasie narodzin kolejnego dziecka; o 60 dni, jeśli wychowują troje dzieci; o 90 dni w razie wychowywania czterech lub więcej dzieci.

Świadczenie z tytułu opieki nad dzieckiem wynosi 90 proc. średniego wynagrodzenia ubezpieczonego w ostatnim roku przed urlopem rodzicielskim. Jest płatne do 260 dni, począwszy od zakończenia wypłaty zasiłku macierzyńskiego.

Świadczenia rodzinne, renty rodzinne

Do otrzymywania świadczeń rodzinnych uprawnieni są mieszkańcy Słowenii (świadczenia na rzecz dzieci), stali mieszkańcy Słowenii lub UE (zasiłek z tytułu narodzin, dodatek dla dużej rodziny, specjalny zasiłek z tytułu opieki nad dzieckiem oraz dodatek rodzicielski).

Świadczenie na rzecz dziecka przysługuje na dziecko poniżej 18 roku życia i wypłacane jest rodzicowi lub opiekunowi dziecka.

Zasiłek z tytułu narodzin jest wypłacany na zakup odzieży i innych artykułów potrzebnych dla noworodka. Warunkiem uzyskania świadczenia jest posiadanie dochodu *per capita* w rodzinie niższego niż 64 proc. średniego wynagrodzenia w kraju.

Dodatek dla dużej rodziny jest wypłacany rodzinie z trojgiem lub większą liczbą dzieci w wieku poniżej 18 lat (26 lat w przypadku studiujących dzieci).

Specjalny zasiłek z tytułu opieki nad dzieckiem, które potrzebuje specjalistycznej lub szczególnej opieki medycznej, może być łączony z dodatkiem rodzicielskim.

Dodatek rodzicielski należy się rodzicowi, który przerwał lub zmniejszył wymiar pracy, aby opiekować się dzieckiem poniżej 18 roku życia ze znaczną niepełnosprawnością fizyczną lub umysłową. Wysokość świadczenia rodzinnego jest uzależniona od kategorii dochodowej, w jakiej znajduje się rodzina (istnieje sześć takich kategorii) i liczby dzieci w rodzinie.

Minimalne świadczenie jest wypłacane dzieciom w gospodarstwach domowych, w których dochody kształtują się na poziomie od 53 do 64 proc. średniego krajowego wynagrodzenia netto w roku kalendarzowym przed złożeniem wniosku. Minimalna wysokość świadczenia dla jednego dziecka mieszkającego z obojgiem rodziców wynosi 30,40 euro. Maksymalne świadczenia wypłacane są dzieciom w gospodarstwach domowych z zarobkami nieprzekraczającymi 18 proc. średniego miesięcznego wynagrodzenia netto w kraju w roku kalendarzowym przed złożeniem wniosku. Maksymalna wysokość świadczenia dla jednego dziecka z obojgiem rodziców wynosi 114,31 euro.

Wyższe świadczenia są wypłacane dla drugiego i trzeciego dziecka, zgodnie z poziomem dochodu rodziny.

Dodatek dla dziecka samotnego rodzica jest wyższy o 10 proc.

Dodatek z tytułu opieki nad dziećmi wzrasta o 20 proc. jeśli rodzina nie otrzymuje innych świadczeń.

Dodatek z tytułu narodzin dziecka jest jednorazowo wypłacany w kwocie 280 euro (na podstawie kryterium dochodowego), a dodatek dla dużej rodziny jest wypłacany raz w roku – w wysokości 395 euro za troje dzieci, 480 euro za czworo lub więcej dzieci.

Specjalny zasiłek z tytułu opieki nad dzieckiem jest wypłacany co miesiąc w wysokości 100 euro, a dla dziecka wymagającego specjalnej troski – 200 euro.

Dodatek rodzicielski wynosi 790,73 euro miesięcznie.

Do otrzymywania renty rodzinnej uprawnieni są:

- wdowiec (wdowa) lub konkubent (konkubina) osoby uprawnionej do świadczenia z tytułu niezdolności do pracy w wieku 55 lat lub starszym (próg jest stopniowo podnoszony o 6 miesięcy do 58 lat w 2022 r.), a w każdym wieku jeśli zmarły był niezdolny do pracy w momencie śmierci lub rok wcześniej
- dzieci w wieku poniżej 15 lat (26 lat jeśli studiują)
- niesamodzielnii rodzice w wieku 60 lat lub starsi i niesamodzielnii wychowankowie, wnuki i sieroty

- osoby w każdym wieku jeśli są niezdolne do pracy.

Wysokość renty rodzinnej zależy od liczby osób otrzymujących świadczenie i stanowi 70 proc. wcześniejszej lub pełnej emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy dla jednego beneficjenta, 80 proc. dla dwóch uprawnionych, 90 proc. dla trzech i 100 proc. świadczenia dla czterech lub więcej osób.

Świadczenie z tytułu śmierci ubezpieczonego przysługuje członkom rodziny pozostającym na utrzymaniu zmarłego. Świadczenie wypłacane jest po spełnieniu kryterium dochodu, tj. poniżej 468,52 euro na osobę i 1 077, 24 euro na całą rodzinę. Świadczenie z tytułu śmierci wypłacane jest w kwocie ryczałtowej w wysokości 265,22 euro.

Zasiłek pogrzebowy należy się osobie, która zapłaciła za pogrzeb ubezpieczonego. Warunkiem jego otrzymania jest posiadanie dochodu do 606 euro dla jednej osoby i 909 euro dla całej rodziny. Zasiłek pogrzebowy wypłacany jest jednorazowo w kwocie 530,4 euro.

Świadczenia z tytułu bezrobocia

Świadczenia z tytułu bezrobocia przysługują:

- pracownikom (w tym pracownikom sektora publicznego)
- pracownikom zatrudnionym w niepełnym wymiarze godzin
- osobom samozatrudnionym.

Dobrowolnym ubezpieczeniem mogą być objęci pracownicy (i ich rodziny) zatrudnieni przez zagranicznych pracodawców w niektórych krajach podczas zawieszenia umowy o pracę.

Warunkiem uzyskania świadczenia jest spełnienie następujących kryteriów:

- zatrudnienie przez co najmniej dziewięć miesięcy w czasie 24 miesięcy przed bezrobociem (w przypadku pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy okresy pracy są odpowiednio przeliczane na pełny wymiar)
- bezrobocie nastąpiło bez winy ubezpieczonego
- osoba bezrobotna w ciągu 30 dni od powstania bezrobocia zarejestrowała się w służbach zatrudnienia
- osoba bezrobotna aktywnie poszukuje pracy.

Wysokość świadczeń z tytułu bezrobocia w ciągu trzech pierwszych miesięcy wynosi 80 proc. średnich miesięcznych zarobków ubezpieczonego w ostatnich ośmiu miesiącach, 60 proc. zarobków w przypadku kolejnych dziewięciu miesięcy i 50 proc. w dalszym okresie.

Minimalna wysokość świadczenia wynosi 350 euro. Maksymalna wysokość świadczenia wynosi 892,50 euro.

Czas trwania wypłaty świadczenia zależy od długości okresu ubezpieczenia.

Finansowanie

Słoweńskie systemy ubezpieczeń społecznych są finansowane ze składek na zabezpieczenie społeczne, opłacanych przez ubezpieczonych i pracodawców. Państwo ma konstytucyjny obowiązek pokrywania możliwych strat systemów ubezpieczeń społecznych. Ubezpieczenie od utraty pracy i ubezpieczenie rodzicielskie są finansowane w przeważającej części z budżetu państwa. Świadczenia rodzinne i pomoc społeczną finansuje się w całości ze środków publicznych.

Karolina Szyszko-Głowacka

Departament Współpracy Międzynarodowej

Schemat organizacyjny systemu zabezpieczenia społecznego Słowenii

